

Asia: VN/917/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen vaikutukset saamenkielisten oikeuksiin

Esityksen mukaan ehdotettavien muutosten toimeenpanossa otettaisiin huomioon saamen kieli. Saamen kielilain (1086/2003) 2 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla lakia sovelletaan Verohallintoon. Lain nojalla saamelaisella on oikeus käyttää omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan, saamen kieltä. Esityksessä kuvaillaan, että lainkohdan tautalla olevien esitöiden mukaan oikeus käyttää saamen kieltä koskisi hallintoasian sekä suullista, että kirjallista käsittelyä kuten asiakirjan esittämistä viranomaiselle (HE 180/1990 vp, s. 28). Saamelaiskäräjät haluaa huomauttaa, että saamen kielilakia muutettaessa sote-uudistuksen yhteydessä, on sen esitöissä (HE 241/2020) tarkennettu, että saamen kielilain mukainen oikeus käyttää saamen kieltä koskisi myös verkkoasiointia. Oikeuskanslerinvirasto on Kelan saamenkielisiä palveluita koskevassa ratkaisussaan OKV/1161/1/2018 katsonut, että toimivalla verkkoasiointipalvelulla on erityisen tärkeä merkitys hallinnon digitalisaatiota kehittäessä ja lisättäessä, eikä se ole saamelaisten kielellisten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden kanssa sopusoinnussa, että tämä palvelukanava on jäänyt saamenkielisten asiakkaiden ulottumattomiin. Apulaisoikeuskanslerin näkemyksen mukaan Kelan verkkoasiointipalvelun tärkeys ja digitalisaation hyödyllisyys korostuvat saamelaisten kotiseutualueella, koska alueella on pitkät välimatkat ja toimipaikkoja on vähän alueen maantieteelliseen kokoon nähden.

Esityksen vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin kuvailevassa kappaleessa todetaan, että nykyisin OmaVero-palvelua on mahdollista käyttää suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, mutta ei saamen kielellä. Koska OmaVero-palvelua ei ole saamen kielellä, todetaan tekstissä, etteivät lakiesityksen muutokset muodollisesti heikentäisi kielellisiä oikeuksia. Esityksessä tuodaan kuitenkin esille, että jos OmaVero-palvelun tarjonta eri kielillä olisi kuitenkin puutteellinen, voisi tämä tosiasiallisesti heikentää kielellisten oikeuksien toteutumista, kun OmaVero-palvelussa päätökset ja asiakirjat tiedoksi saavien kansalaisten piiri laajenisi huomattavasti tämän esityksen ja ehdotetun yleissääntelyn myötä.

Saamelaiskäräjien näkemyksestä tekstiä tulisi muuttaa siten, että siinä tarkemmin kuvaillaan se, että saamen kielilain velvoitteita sovelletaan sähköiseen asiointiin, eikä Verohallinto ole täyttänyt kielilain asettamia velvollisuuksia. Tämän takia myös ko. lakiesitys aiheuttaisi tosiasiallisesti myös heikennystä saamelaisten kielellisiin oikeuksiin.

Verohallinnon OmaVero-järjestelmän puuttuminen saamen kielillä on sekä saamen kielilain vastaista, mutta on myös ongelmallista suhteessa siihen mitä perustuslaissa säädetään yhdenvertaisuudesta ja syrjintäkiellosta. Saamelaiskäräjät on toistuvasti huomauttanut eri saamen kielilain soveltamisalaan kuuluvia viranomaisia sähköisten palveluiden puutteesta, mutta tällä ei ole ollut vaikutusta palvelutarjontaan. Koska saamen kielilain velvoitteet näyttävät olevan viranomaisille epäselviä, olisi erityisen tärkeää, että lainvalmisteluteksteissä asia ilmaistaisiin selkeästi ja lain esittelytekstiin kirjataan selkeämmin, että Verohallinnon tulee saattaa OmaVero-järjestelmä saamen kielelle, jotta saamelaisille perustuslaissa ja saamen kielilaissa turvatut oikeudet toteutuisivat.

Saamenkielisen OmaVero-palvelun puuttuminen aiheuttaa sen, ettei saamenkieliselle sähköiseen asiointiin kykenevät verovelvolliset pääse asioimaan saamen kielilain mukaisesti omalla kielellään, ja jäävät myös täten sähköisen tiedonannin piirin ulkopuolelle. Esityksen mukaan tavoitteena on kuitenkin saada kaikki sähköiseen asiointiin kykenevät verovelvolliset sähköisen tiedoksiannon piiriin.

Saamelaiskäräjät pitää kuitenkin myönteisenä, että esityksen mukaan sähköisen tiedoksiannon laajentamista koskevan lainsäädännön voimaantuloon mennessä saamenkielisille käyttäjille asetettaisiin saataville palvelua ja sen käyttöä koskevaa saamenkielistä tiedotusta ja käyttöohjeistusta. Esityksessä olisi kuitenkin syytä tarkentaa minkälaisesta palvelusta on kyse saamen kielten osalta. Tiedottamisen lisääminen asiasta on kannatettavaa.

Aikio Kirste

Saamelaiskäräjät - Lausunnon on hyväksynyt puheenjohtajan sijainen
Tuomas Aslak Juuso